

Erkki Palmu

Euroopan kuuluisin ja suosituin pyhiinvaellusreitti on Camino de Santiago, joka päättyy Espanjan luoteisnurkassa sijaitsevaan kaupunkiin Santiago de Compostelaan.

Espanjassa reitti alkaa Pyreneitten juurelta pienestä kylästä nimeltään Roncesvalles. Toinen vaihtoehto on lähteä Pyreneiltä Puerto de Somportista Roncesvallesin länsipuolelta.

Roncesvallesista lähdettäessä matkaa kertyy noin 800 kilometriä. Molemmat haarat yhtyvät Puerte la Reinassa, josta vaellus jatkuu yhtenä reitinä perille. Näistä kahdesta paikasta pyhiinvaellustiet kulkevat Pyreneitten yli Ranskan puolelle jakaautuen siellä moneen suuntaan. Alkupaista ei voida puhua, sillä Ranskasta reitit jatkuvat kaikkialle Eurooppaan ja kauemmasikin aina Istanbuliin, Jerusalemiin, Kairoon jne.

Reitin samoin kuin kaupungin nimi juontaa alkunsa apostoli Jaakobista, jota espanjalaiset kutsuivat Santiaگویksi. Herodes surmasi Jaakobin v. 42 (tai 44). Legendan mukaan hänen ystävänsä toivat ruumiin laivalla Hispaniaan, jossa hän eläessään oli saarnannut kristinuskoa, tosin heikolla menestyksellä. Viimein he saapuivat maan äärimmäiseen nurkkaan, sen aikaisen tunnetun maailman ääreen Finisterreen (nimi tarkoittaa maan loppua, äärtä) ja siellä Ulla-nimisen joen suulle. Monien vaiheitten jälkeen matka päättyi Iria Flaviaan, jonne he hautasivat hänet.

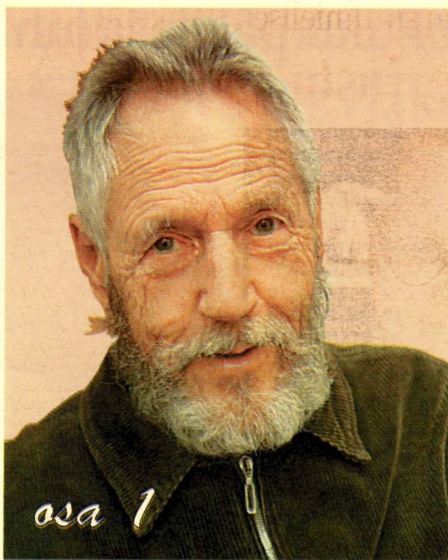
Vaellus päättyy katedraaliin

Vuonna 813 eräs erakko Pelayo löysi hautaholvin ja Iria Flavian piispa Teodomiro tunnisti sen muistokivestä apostoli Santiagon haudaksi. Kun tieto tästä levisi kautta Euroopan, tuli paikasta pyhiinvaelluksen kohde.

Ensimmäinen luotettava tieto pyhiinvaelluksesta on vuodelta 930 (eräs tietolähde mainitsee vuodeksi 950). Tämän mukaan vaelluksen suoritti ranskalainen piispa Gontescalco. Luonnonmullistukset ovat peittäneet hautaholvin maakerrosten alle, eikä sitä ole enää näkyvissä. Niinpä vaelluksen päätepiste on nykyään Santiago de Compostelan suuri ja kaunis katedraali.

Camino de Santiago veti puoleensa pyhiinvaeltajia kaikkialta Euroopasta. Aikakirjojen mukaan vaeltajien määrä kasvoi valtavien mittasuhteisiin. Esimerkiksi vuonna 1368 ohitti Pariisin 16 690 ratsastavaa pyhiinvaeltajaa. Ja tämä oli pelkästään Pariisista. Kuinka paljon ratsastajia mahtoi kaan tulla muualta ja toisia reittejä pitkin?

Kuitenkin ratsastajat olivat vain pieni vähemmistö kaikista kulkijoista. Ottaen huomioon sen aikaisen Euroopan väkiluvun silloinen kulkijoiden määrä vastaisi nyky aikaan suhteutettuna

Somerolainen eläkeläinen Erkki Palmu (kuvasa) teki viime kesä-heinäkuussa patikoiden 800 kilometrin pituisen Camino de Santiagon pyhiinvaellusmatkan Ranskasta Espanjaan.

Kaksiosaisessa sarjassa 73-vuotias Erkki Palmu kertoo tästä kuukauden kestäneestä mielenkiintoisesta matkasta, jonka hän teki äskettäin kuolleen vaimonsa muistoksi. Sarjan ensimmäisessä osassa hän kertoo tästä EU:n tukemasta kulttuurireitistä ja toisessa osassa ovat vuorossa omakohtaiset kokemukset reitiltä.

satoja tuhansia, kenties miljoonia pyhiinvaeltajia. Meidän on vaikea ymmärtää sen ajan henkistä ilmapiriä, joka sai ihmiset sellaisiin suorituksiin.

Pyhiinvaellusreitti muodosti asutusta

Pyhiinvaellus aiheutti paljon muutoksia Santiagon reitin varrella olleelle asutukselle. Suuret rakennustyöt vaativat paljon väkeä. Kaikki tämä aiheutti voimakkaan muuttoliikkeen. Syntyi uusia kyliä ja monista kyläpahasista kasvoi kaupunkia.

Rakennettiin monia luostareita, jotka nykyään ovat joko tyhjiillään tai toimivat pyhiinvaeltajien majoituspäivämatkojen päässä, usein tiheimminkin. Refugioita on vanhoissa luostareissa, kirkkojen yhteydessä tai kaupunkien taikalla kyllien järjestämissä tiloissa. Eräissä paikoin on tätä tarkoitusta varten rakennettu

Pyhiinvaellus instituutio-

na eli loistokauttaan keskiajalla ja uuden alun alussa. Myöhemmin uudella ajalla se alkoi hiljalleen hiipua, kunnes se tämän vuosisadan alussa oli jo kuka kuinkin kuollut muinaismuisto. Sitten tapahtui käänne. 1940-50 -luvulta lähtien sen suosio on kuitenkin noussut uuteen kukoistukseen ja Santiago de Compostelaan johtava vanha pyhiinvaellusreitti on taas täynnä kulkijoita.

Santiagon pyhiinvaellus

Nykyään reitillä liikkuu vuosittain kymmeniä tuhansia vaeltajia. EU ja Unesco nimittivät vuonna 1987 tämän reitin Euroopan ensimmäiseksi kulttuurireitiksi. Tien vierellä näkee tuon tuostakin suuria tauluja, tuttuine EU:n tähtikuvioineen ja espanjankielisine selityksineen kulttuurireitistä.

Vain osa nykyisistä vaeltajista on varsinaisia pyhiinvaeltajia sanan altaassa merkityksessä eli sellaisia, joiden motiivi on uskonnollinen tai henkinen, taikka jotka suorittavat koko vaelluksen alusta loppuun, eli Pyreneiltä Santiago de Compostelaan. Monet ottavat sen kuntoilun ja ulkoilun kannalta tai lomanviettona. Siihen reitti soveltuikin erinomaisesti hyvin organisoidun majoituksen puolesta. Nämä henkilöt vaeltavat yleensä vain osan reitistä aloittaen ja lopettaen siellä, mikä heille parhaiten soveltuu. Usein kokonaiset perheet viettävät lomansa kävelemällä Camino de Santiagolla.

Reitillä siistejä majoituspaikkoja

EU:n kulttuurimäärärahojen avulla on reitin varrelle perustettu majoituspäivämatkojen päässä, usein tiheimminkin. Refugioita on vanhoissa luostareissa, kirkkojen yhteydessä tai kaupunkien taikalla kyllien järjestämissä tiloissa. Eräissä paikoin on tätä tarkoitusta varten rakennettu

Espanja on linnojen maa.

uudet rakennukset.

Majapaikoissa on kerrossängyt patjoineen, joissakin on tyynyjä ja viittekäkin. Melkein kaikissa on keittiö astioineen. Monissa on myös suihku jopa kuumalla vedellä. Ne ovat hyvin siistejä ja hinnaltaan halpoja. Yöpyminen maksaa markeissa laskettuna 10 - 15 mk. Joissakin maksu on vapaaehtoinen ja raha pudotetaan seinällä olevaan kolehtiin.

Kaikkialla vallitsevat samat säännöt. Hiljaisuus alkaa klo 22.30 ja aamulla klo 8 mennessä majapaikan tulee olla tyhjä. Kussakin paikassa saa yöpyä vain yhden yön, poikkeuksena on sairaus tai muu kyvyttömyys jatkaa matkaa.

Myös itse reittiä on ko-

hennettu. Se seuraa uskollisesti vanhaa pyhiinvaeltajien tietä, joka kulkee suurimman osan matkaa luontopolkuna halki metsien ja peltojen, kylästä kylään ja kaupungista toiseen.

Simpukoilla merkitty reitti

Joskus nouseaan jyrkkää, kivikkoista ja raskaskulkuista polkua ylös vuorille, jolloin voi ihailla mahtavia näköaloja. Joissakin kohdin vanha reitti on tyystin kadonnut. Tällöin siirrytään kulkemaan pitkin maantietä tai tien viereen vasta vasten pyhiinvaeltajille rakennettua jalkakäytävää.

Reitti on hyvin merkitty keltaisilla nuolilla ja Santiagon tunnusmerkillä simpukalla, joita on maalattu maastossa kiviin, puihin, tolppiin sekä kylissä ja kaupungeissa katukiviin tai rakennusten seinäin.

Suurin osa espanjalaisista pyhiinvaeltajista aloittaa matkansa Roncesvallestä. Tätä kautta tulevat myös useimmat ulkomaalaiset, joita reitillä kulkee paljon.

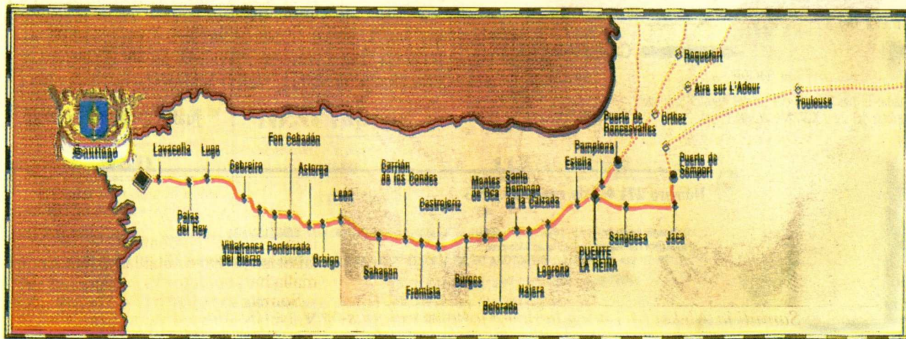
Lähtöpiisteessä pyhiinvaeltaja saa ns. credencialin, pienen vihkosien, johon kirjoitetaan henkilön nimi, kansalaisuus, osoite jne. Tämä on eräänlainen pyhiinvaeltajan passi, joka leimataan jokaisessa majapaikassa. Leimoja voi saada myös joistakin kaupunkien virastoista, kirkkoista, baareista jne. Ilman tätä passia ei voi majoittua pyhiinvaeltajien refugioihin. Perillä Santiago de Compostelassa voi halutessaan saada latinankielisen todistuksen suoritettua pyhiinvaelluksesta. Vaelluksen suoritus tarkistetaan passin leimoista. Vaellusta ei voi hyväksyttävästi suorittaa moottoriajoneuvolla. Polkupyörä ja hevonen (ehkä asikin) ovat hyväksyttäviä.

Pyhiinvaellus on osa Euroopan vanhaa kulttuuria ja tämän takia meidän tulisi vaalia sen säilymistä. Se on henkistä rikkautta, eikä sitä saisi päästää kuolemaan. Nykyään sen säilymiselle lienevät paremmat mahdollisuudet kuin sata tai parisataa vuotta sitten.

Tämän päivän ihminen on liikuntatietoinen ja haluaa koettaa kestävytensä rajoja. Mikä sopiikaan siihen paremmin kuin Camino de Santiago, sillä pyhiinvaellus on tosi raskas urakka sekä henkisesti että fyysisesti. Myös ikuiset ja ajattomat henkiset tarpeet saavat pyhiinvaeltajia liikkeelle. Kuukauden rasittava ja yksinäinen vaellus on antanut monelle lohtua ja elämänhalua hänen suuruus.

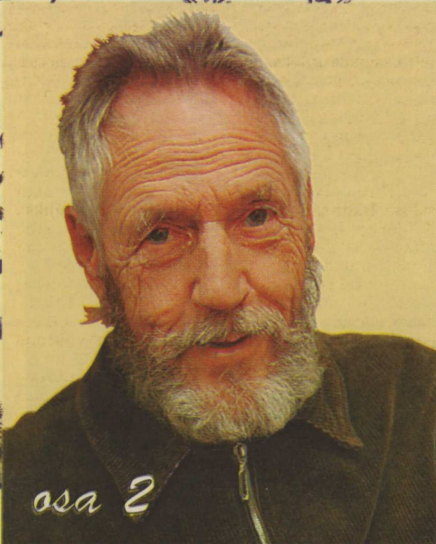

Tuulivoimaloita vuorella.

Camino de Santiagon reitti on pituudeltaan noin 800 kilometriä.

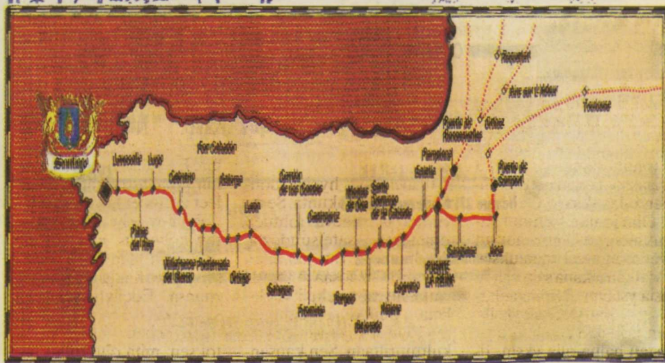
Santiagon pyhiinvaellus

osa 2

Somerolainen eläkeläinen Erkki Palmu (kuvassa) teki viime kesä-heinäkuussa patikoiden 800 kilometrin pituisen Camino de Santiagon pyhiinvaellusmatkan Ranskasta Espanjaan.

Kaksiosaisessa sarjassa 73-vuotias Erkki Palmu kertoo tästä kuukauden kestäneestä mielenkiintoisesta matkasta, jonka hän teki äskettäin kuolleen vaimonsa muistoksi. Sarjan ensimmäisessä osassa hän kertoi EU:n tukemasta kulttuurireitistä. Toisessa osassa ovat vuorossa omakohtaiset kokemukset reitiltä.

Erkki Palmu

Espanjalaiset aloittavat Camino de Santiagon pyhiinvaelluksen yleensä Pyreneitten juurelta Roncesvallestä. Päätin kuitenkin lähteä Ranskasta Pyreneitten toiselta puolen pikkukaupungista nimeltään St. Jean Pied de Port. Tulin sinne monivaiheisen junamatkan jälkeen. Ensimmäiseksi menin pyhiinvaeltajien toimistoon. Sain sieltä credencialin, pyhiinvaeltajien passin, joka on välttämätön. Sain myös kartan reitistä vuorten yli. Koska päivä oli jo pitkällä, päätin yöpyä ennen lähtöä.

Varhain juhannusaaton aamuna lähdin kartan avulla etsimään reitin alkupäätä, ja niin vaellukseni alkoi. Vähän matkaa kuljettuani jouduin sankkaan pilveen, jota riitti iltaan saakka, joten en saanut minkäänlaista käsitystä ympäristöstä. Nousua tuntui jatkuvan ikuisesti ja minun täytyi usein pysähtyä lepäämään. Tajusin selvästi, miten typerä olin ollut lähtiessäni tottumattomana painava rinka selässä ylittämään korkeaa vuoristoa. Jos vielä joskus kävelen Santiagon reitin, aloitan sen joko Roncesvallestä tai niin kaukaa Ranskasta, että takanani on parin viikon kävely ennen vuoria. Matkan teko alkoi tuntua ylivoimaiselta ja olin täysin lopussa päästyäni illalla ma-

japaikkaan. Viimeksi olin sodassa ollut näin tiukoilla.

Matkaa leivän ja viinin kanssa

Roncesvallessa majapaikka on suuressa luostarissa. Samana iltana luostarin kirkossa oli jumalanpalvelus eli messu, johon kuului katolinen ehtoollinen. Tilaisuus oli hyvin juhmallinen ja sen päätteeksi pyhiinvaeltajat siunattiin ennen matkalle lähtöä. Tämä on vanha perinteinen juhla-

meno. Seuraavan päivän reitti kulki mitä kauneimmassa luonnossa. Polku oli yhtämittaista nousua ja laskua, maastossa tuntui vielä Pyreneitten läheisyys. Kohutuullisen päivämatkan päästä saavuini seuraavaan etappiin Larrasoonaan.

Majapaikka oli pienessä virastotalossa, jossa oli myös kylän ainoa baari. Koko kylästä ei löytynyt yhtään ruokakauppaa ravintolasta puhumattakaan.

Olin jälleen ollut hölmö, minulla ei ollut mukani mitään syötävää. Baarissa oli vain leipää ja viiniä. Niinpä sinä iltana söin yksinkertaisen aterian, kuin pyhän ehtoollisen, vain patonkia ja punaviiniä. Punaviiniin leivän kera sisältyi suuri viisaus, "pan y vino hace camino", eli vapaasti suomennettuna: leivän ja viinin kanssa tehdään matkaa. Se ei ole pelkkä juoma, vaan ravitseva osa itse aterian. Kun seuraavana aamuna nousin ylös, tunsin syöneeni edellisenä iltana voimakkaan ja hyvän aterian.

Mielenkiintoisia tapaamisia

Seuraavassa paikassa tustuin erääseen mielenkiintoiseen espanjalaiseen herraan. Ystävytemme alkoi siitä, että hän kaivoi laukustaan banaanin ja tarjosi sen minulle. Sen jälkeen minä tarjosin hänelle tuopin olutta viereisessä baarissa.

Jutellessamme hän kertoi olevansa 75-vuotias taidemaalari ja intohimoinen kävelijä. Tällä hetkellä hän oli kävelemässä kolmattatoista kertaa tätä reittiä, mutta

päinvastaiseen suuntaan.

Miesparka oli käsipuoli, oikea käsi oli amputoitu olkapäästä. En ymmärrä, miten hän saattoi vammansa takia kantaa varusteitaan. Kun aamulla heräsin, hän oli jo lähtenyt.

Seuraavana päivänä sää muuttui pilviseksi ja kylmäksi. Satoi jatkuvasti ja Atlantilta puhalsi hyytävä myrskyinen tuuli. Minulla ei ollut sadetakkaa ja niinpä olinkin märkä aamusta iltaan. Märkiä vaatteita ei kannattanut riisua, ne kui-

vuivat parhaiten päällä. Sitä paitsi minulla ei ollut vaihtovaatteitakaan. Eräänä aamuna lähtiessäni liikkeelle näin lähistön kukkuloilla lunta.

Pyhiinvaellus on uhraus ja siihen kuuluu alistuminen kaikkeen matkan aiheuttamaan vaivaan ja ponnistukseen. Kertaakaan en kuullut kenenkään valittavan vaivojaan. Henkilökohtaisesti en kärsinyt niistä lainkaan. Päinvastoin ne antoivat uutta intoa vaellukseeni. Kärsimys ja epämukavuus kuuluvat pyhiinvaellukseen, eikä vaeltaja koe niitä epämiellyttävänä.

Vaellusta sateessa

Seuraavat päivät kuluivat jatkuvassa sateessa. Pohjois-Espanjassa sää vaihtelee rajusti. Sitten saavuini Burgosin, samannimisen läänin pääkaupunkiin. Se on suuri kaupunki, jossa on paljon nähtävää. Valitettavasti ne jäivät kuitenkin näkemättä, sillä olin läpimärkä ja menin suoraan päätä majapaikkaan. Asuntona oli lautasseinäinen parakki eräällä puistossa keskellä suurta vesilätäkköä. Lämpömittari osoitti ulkona +7°, ja sisällä oli yhtä kylmä.

Seuraavana aamuna satoi jälleen, mutta tunnin kuluttua sade loppui ja ilma kirkastui. Seuraavan kerran satoi vasta kahden viikon kuluttua ollessani Caliciassa Cantabrian vuorilla. Reitti siirtyi uudelle tielajalle, joka oli keskeneräinen ja savisessa maastossa. Pitkäaikaiset sateet olivat muuttaneet maanpinnan

sitkeäksi liejuksi, johon kengät upposivat syvälle. Luukoonottamatta ensimmäistä päivää tämä oli rasittavin päivämatka koko vaelluksella.

Omaperäinen ravintolan isäntä

Tämä kävely päättyi pienen kylään, joka oli täynnä asumattomia taloja. Perille päästyäni olin todella uupunut, vaikka päivämatka oli vain 31 kilometriä. Vaikka kylä oli puoliiksi autio, niin majapaikka oli uusi ja erinomainen. Meitä oli vain muutama vaeltaja, muut olivat pelastuneet liejuja ja etsineet toisen reitin.

Kylässä oli vain yksi ravintola, jonka liikemerkkinä oli oven eteen nostettu kaljakori ja sen päällä pahvilappu, jossa tarjottiin uskomattoman halpaa ateraa. Talon isäntä oli viisikymppinen vanhapoika Vitorino.

Ennen aterian hän esitti ohjelmanumeronsa, josta hän oli silmin nähden ylpeä. Hän asettui seisomaan pään takanensa ja työnsi kielensä ulos. Sitten hän otti pienen nokkakannun ja kaatoi sillä keskelle otsaan neulanohuena norona punaviiniä. Viini valui otsaan pitkin alaspiini, siitä edelleen nenänharjaa myöten nenänpäähän, josta se tippui alas odottavaan kieleen. Tipapaakaan ei mennyt hukkaan.

Tämän näytöksen jälkeen alkoi itse aterian. Hän toi meille eri ruokalajeja ilman mitään järjestystä. Kun tämä sekava ateriala päättyi, tuli laskutuksen vuoro.

Matkalla menehtyneen saksalaisen pyöräilijän muistomerkki.

Hän pysähtyi jokaisen asiakkaan kohdalla, mietti hetken ja ilmoitti hinnan, joka oli jokaiselle erilainen ja jolla ei ollut mitään tekemistä tarjotun hinnan kanssa. Tuntui siltä, että hän hinnoitteli pärstän mukaan. Maksoimme sen enempää kyselymättä. Olimmehan kylläisiä ja tyytyväisiä.

Yksinäistä vaellusta

Matkani edistyi ja olin menossa jo Castillay Leonissa, hyvin laajassa maakunnassa. Takana olivat Navarra ja La Rioja. Maasto oli täällä melko tasaista. Ohitin laajoja viljapelloja, joissa risteili tiheä kastelukanavien verkosto. Tällä seudulla viljellään myös ruista.

Paikalliset rakennukset ovat mielenkiintoisia. Rakennusaineena täällä käytetään polttamatonta ilma-kuivattua tiiltä, joka on tehty saven, hiekan ja olksilpun seoksesta. Se on hyvä materiaali, joka kestää satoja vuosia.

Leonin kaupungin jälkeen maasto muuttuu kumpuilevaksi. Lähestyin Cantabrian vuoria ja se tiesi taas raskasta nousua. Vuoristo haarautuu kahtia ja välissä on laakso. Toisen nousun jälkeen ollaankin jo Galicias-
sa. Olin jo niin tottunut vaellukseen, että nämä nousut eivät tuottaneet vaikeuksia.

Matkan aikana sain paljon uusia ystäviä. Pyhiinvaeltajat kulkevat yleensä yksikseen, ja kaikki kunnioittavat toisten halua olla yksin. Iltaisin tilanne on toinen. Majapaikoissa seurustellaan vilkkaasti. Vaikka kuljimmekin erillään, tapasin ma-

japaikoissa samat tuttavat, ja tulimme perillekin samana päivänä.

Ensimmäinen majapaikka Galicias-
sa oli pikkukylä Cebreiro. Saavu-
in sinne saateella melkoisen nousun jälkeen ja olin läpimärkä. Paikka on korkealla ja ilma oli kylmä.

Viereiseen petiin tuli eräs vaeltaja, jonka kanssa olimme yöpyneet samoissa paikoissa. Hän liikkui polku-
pyörällä ja siitä huolimatta hänellä ei ollut mukanaan mitään, ei edes peseytymisvälineitä, ei kerrassaan mitään. Näki selvästi, että häntä paleli kovasti, hänellä ei ollut riittävästi vaatteita-
kaan.

Tämä omalaatuinen ja merkillisen laiha herra keksi oivan keinon vilua vastaan. Hän avasi patjapussissa olevan vetoketjun ja alkoi verkalteen hivuttautua patjan sisään. Vähän kerrassaan hän eteni aivan kuin jokin jätti-
läiskäärme olisi niellyt hänet. Lopulta hän katosi sinne kokonaan. Sen koommin en miestä enää nähnytään. Kun aamulla lähdin liikkeelle, oli hän yhä patjassa.

Omaleimaista asutusta

Galicia on hyvin luonnonkaunis maakunta. Se on vihreä ja rehevä johtuen runsaasta sateisuudesta. Asukkaat ovat alkuaan kelttiläistä kansaa ja kutsuivatkin itseään kelteiksi. Galicia poikkeaa suuresti muusta Espanjasta erityisesti kulttuuriltaan. Sen kansanmusiikissa ja -tansseissa on paljon yhtäläisyyttä irlantilaisien kanssa.

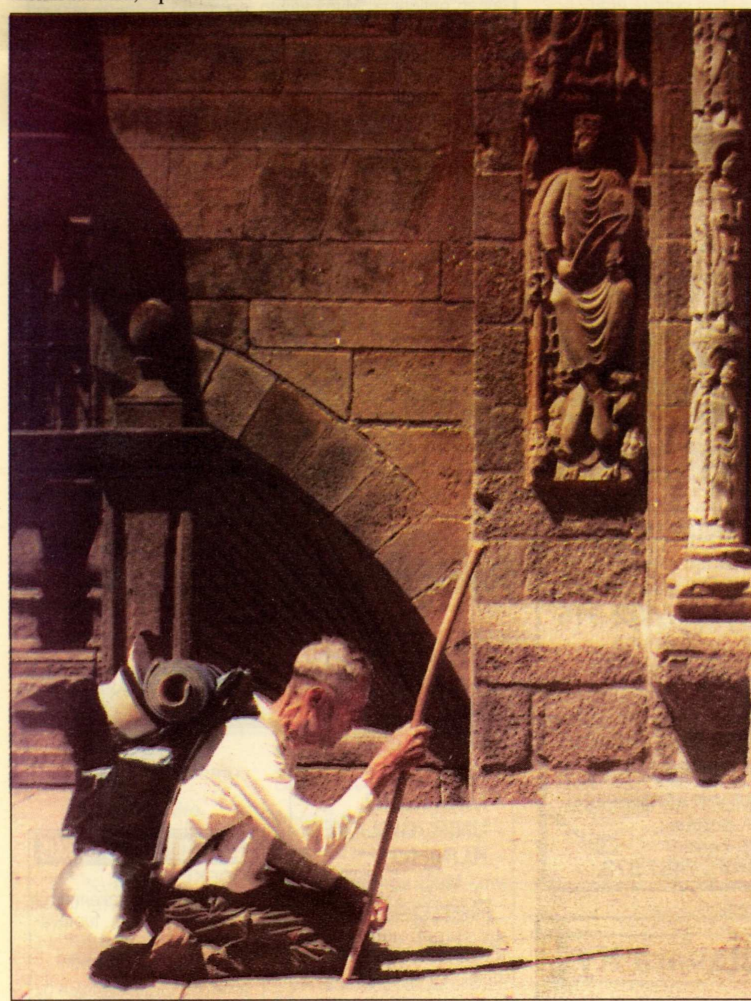
Perinteinen rakennusai-

ne on liuskekivi, josta talot tehdään latomalla kivet päällekkäin ilman laastia. Rakennustapa on hyvin primitiivinen. Kylät näyttävät tämän vuoksi köyhiltä, mutta köyhiä galicialaiset eivät ole. He vain pitävät kiinni omaleimaisuudestaan. Galicia on Espanjan maidon-
tuottaja. Maaseudulla näkee suuria karjalaumojia ja kylänraitit ovat pullollaan ruskeaa luonnontuotetta. Siinä joutuu suorastaan kahlamaan ja kaiken yllä leijuu jyrkevä karjan tuoksu.

Saavu-
in suuren innostuksen vallassa Santiago de Compostelaan. Päämääräni oli koko vaelluksen ajan ollut kuuluisa katedraali kaupungin vanhassa keskustassa. Vaellukseni oli lopussa. Takana oli 800 kilometrin ja 29 päivän kävely. Joka päivä olin nauttinut kävelystä. En olisi voinut enää jatkaa kovin pitkälle, sillä jalkani olivat huonossa kunnossa. Viimeiset 500 kilometriä olin nilkuttanut oikeaa jalkaani, jonka pikkugarpaasta nahka oli hieroutunut ti-
potiehensä ja jokapäiväisen kävelyn estä sen parane-
misen.

Onnuin myös vasenta jalkaani, joka kipeytyi 150 kilometriä ennen perille-
tuloa. En suhtautunut vaivoihin vakavasti eivätkä ne olleet estäneet kävelyäni.

Pyhiinvaellus on uskomaton kokemus, jota voi vilpittömästi suositella jokaiselle, joka haluaa lohtua suruunsa. Edellytyksenä on kuitenkin oikea asennoituminen siihen. Minulle se antoi sen, mitä olin tullut hakemaan. Sain takaisin elämänhaluni, jonka olin menettänyt vaimoni kuollessa.

Perillä.